

Izjava vseh današnji nedelji in praznikom.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2857 S. Lawrence Ave.

Office of Publication:
2857 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXII

Cena lista
je \$6.00

Entered as second-class mailing January 28, 1918, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., petek, 19. julija (July 19), 1929.

Subscription \$6.00
Yearly

STEV.—NUMBER 168

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Prelom sovjetske Rusije s Kitajsko

Vsi diplomatični stiki pretrgani. Vojaške čete na pohodu. Sovjeti poslali 40,000 mož na mandžursko mejo. Moskovska vlada izjavila, da je kitajski odgovor hinavski in vsa odgovornost za posledice je na kitajskih voditeljih. Kje sta Liga narodov in Kellogg?

London, 18. jul. — "Daily Mail" objavlja poročilo iz Peipinga (Pekinga), ki se opira na neke govorce iz kitajskih virov, da so se spopadle ruske in kitajske čete ob reki Amur in da so se Rusi umaknili. Druga vest iz Peipinga se glasi, da je 40,000 mož ruske rdeče armade dospelo na mejo pri Mandžuriji. Sovjetske čete so opremljene z aeroplani in strupenimi plini. Iz Mukdena, glavnega mesta Mandžurije, poročajo, da je od tam odrinilo 20,000 kitajskih vojakov proti Sibiriji danes jutraj.

Moskva, 18. jul. — Sovjetska unija je sinoči pretrgala vse diplomatične stike s Kitajsko, potem ko je prejela kitajski odgovor na svoj tridnevni ultimatum. Sovjetska vlada je sporočila Kitajski, da je njen odgovor hinavščina, da se izogiblje mirnemu poravnanju spora in valed tega naj nosi odgovornost za vse posledice, ki morda pridejo.

Sovjetska vlada je dalje izjavila, da bodo vsi sovjetski diplomatični, konzularni in trgovski zastopniki na Kitajskem takoj zapustili domov in obenem morajo vsi kitajski zastopniki takoj zapustiti Rusijo. Izjava se nadaljuje glasi, da al sovjetska vlada je pridržuje vse pravice, ki izvirajo iz peking-mukdenske pogodbe iz leta 1924.

Na zahtevo kitajske vlade, da morajo sovjeti izpustiti zaprte Kitajce in zaščititi ostale kitajske državljane na svojih tleh pred persekucijami, odgovarja sovjetska vlada, da je ta zahteva hinavska, kajti vodje kuomintang dobro vedo, da edini Kitajci, napram katerim sovjeti drastično nastopajo, so neznanne grupe špirov, tihotapev o-pija, trgovcev z dekleti in drugih zločincev.

Nanking, 18. jul. — Člani centralnega izvrševalnega odbora vladajoče stranke kuomintang izjavljajo, da Kitajska obdrži vzhodno železnico in Mandžurijo in ne popusti niti za las. Kitajski oficijelni krogi ne verjamejo, da bi sovjeti invadirali Mandžurijo s svojim vojaštvom. Nevarnost pa je, da poseže vmes Japonska, ki si istotako lasti obsejne interese v Mandžuriji.

Tokio, 18. jul. — Poročila z mandžursko-sibirske meje, kolikor so resnična, so zelo vznemirljiva. Kitajci so razdelali del železniške proge ob meji menda z namenom, da zapro mejo eventualni ruski invaziji. V okoliših Pogranicne se nahajata dve diviziji ruskega vojaštva, do čim je na kitajski strani meje okrog 20,000 mož, med katerimi je tudi precejšnje število ruskih belogardistov in caristov, kateri vodi ataman Semjonov.

Washington, D. C. — Prelom odnosov med Sovjetkato unijo in Kitajsko je povzročil skrb v takojšnjih uradnih krogih, da si nihče ne verjame, da res pride do kake vojne. Ako pa se razvije kaj nevarnega, je tu prva prilika za preizkušnjo Kelloggove protivojne pogodbe. Obe stranki, sovjeti in Kitajski, sta podpisali Kelloggov pakt.

Prohibicijni udari v kloster. Los Angeles, Cal. — Prohibicijni detektivji so te dni udarili v neki tukajšnji katoliški kloster. Ker so bila vrata zaklenjena, so jih razbili. Poročilo ne pove, če so kaj našli. Vodnje glave katoliške cerkve so vložile ardit protest pri distriktnem pravdniku Baronu Pittsu.

Kampanja kovinarških delavcev v Clevelandu

Razlika v plačah med organiziranimi in neorganiziranimi kovinarškimi delavci je velika.

Cleveland. — Razlika med plačami, ki jih prejema organizirani in neorganizirani kovinarški delavci v Clevelandu, znaša od 48 do 86 dolarjev na mesec. Organizirani mašinisti, kotlarji, kovači in drugi unijaki kovinarški delavci so velko na boljšem kljub temu, da plačujejo unijske prispevke, kot pa njih neorganizirani kolegi.

Mestni svet kovinarških delavcev je podvel obširno organizatorično kampanjo, ki vključuje vse metalne industrije. V svojem apelu na neunijske delavce polaga veliko važnost na razliko plač med organiziranimi in neunijskimi delavci. Za enako delo prejema neunijski mehaniki od 65 do 80 centov na uro; unijaka lestvica za mašinste, kotlarje in kovače je \$1.10. Prvi zaslužijo od \$124 do \$153 na mesec, medtem ko znaša mesečna plača unijskih mehanikov 211 dolarjev.

Namen kampanje je raztegniti organizacijo na vse kovinarške tovarne. V kampanji se povdarja potreba znižanja delavniha na šest ur na dan.

Koliko bo kampanja uspešna, je seveda veliko odvisno od neorganiziranih delavcev. Ako se ne bodo hoteli pridružiti organizaciji radi par dolarjev unijskega asessmenta, je to njim v škodo, pravi apel. Namesto par dolarjev, ki bi jih prispevali za vzdrževanje unije, plačujejo sedaj od 48 do 86 dolarjev mesečno podjetnikom.

Berger morda okrova

Ponesrečeni bivši socialistični kongresnik je nekoliko bolji.

Milwaukee, Wis. — Victor L. Berger, ki je bil v torek težko ranjen na ulici, ko ga je butnila električna kava, se je v sredo jutraj zavedel in spregovoril nekaj besed s soprogo Meto in hčerjo, ki sta neprestano ob njegovi postelji v bolnišnici. Tekom dneva se mu je malo obrnilo na bolje. Zdravniki se še ne upajo izjaviti, da je nevarnost minila, vendar pa imajo upanje. Berger je težko pobit na glavi in ima tudi notranje poškodbe.

Velika raketa žarela kot meteor v zraku

Worcester, Mass. — Prebivalci tega mesta in okolice so v sredo zvečer videli ogromnemu meteorju podoben ognjen predmet, ki je letel in grmel po zraku. Silnili so ga dve miljii naokoli. Ljudje so bili uverjeni, da je meteor, nekateri so pa mislili, da se je aeroplan ugal. V resnici je bila raketa, katero je izstrelil profesor Robert H. Goddard a Clarkove univerze, ki že dvajset let sanja o raketnem letalu, ki pojde na luno. Goddard je pojasnil, da eksperimentira z novimi eksplozivami in poskus se je obnesel. Raketa je bila devet čevljev dolga in 28 palcev v premeru.

Argentinski delavci se še niso odzvali

Washington. — Tajnik Panameriške delavske federacije I-glesias se ni prejel glasu od Argentinske delavske federacije, da li se udeležijo panameriškega delavskega kongresa, ki se vrši prihodnjega januarja v Havani. Argentinski delavci imajo pravico do petih delegatov. Ni pa še nič gotovega, da se kongresu udeležijo. Neko poročilo iz Havane pravi, da so delegati že izvoljeni, drugo se pa glasi, da bo argentinsko delavstvo zborovanje za preživljanje stavkarje ne Panameriške delavske federacije ignoriralo.

NOVA REVOLTA TEKSTILNIH SUŽNJEV

700 delavcev se je uprlo nizkim plačam, "stretch-out" sistemu in dolgemu delavniku.

Marion, N. C. — (F. P.) — Tleča revolta južnih tekstilnih delavcev je buknila v plamen Temu plamenu, ki postaja požar se je pridružilo 700 delavcev Marion Manufacturing kompanije. Njih stavka pomeni kilc za novo revolto strano izkoriščanega tovarniškega delavstva.

Ne zmeč se za glasne proteste tovarniškega vodstva, je delavstvo zapustilo tovarno do zanjega moča. S to stavko se je središče unijakih aktivnosti avtomatično preselilo iz Elizabethtona v Marion. Stavkarji so takoj formirali močno stavkovno organizacijo, ki bo skrbela, da ostane tovarna zaprta, dokler kompanija ne ugodí njih zahtevam. Nadalje bo skrbela, da se stavkarjem pridruži tudi delavci iz dveh ostalih velikih tovarov, ki se nahajata v mestu. V to vrsto se pred obema tovarnama že prirejata velike demonstracije, ki niso brez uspeha.

Plače in delovne razmere so neverjetno alabe. Dnevni delavnik je dolg 12 ur in 20 minut; ponočni traja samo eno uro manj. Tedenska plača so od \$8 do \$19.20. Zelo majhna skupina najboljših mehanikov prejema \$21.70 na teden. Ta plača je maksimalna.

Dan Elliot, eden voditeljev stavke, je izčen popravljaletkalnih strojev — osem let se popravlja stavke v prazidati tovarni dela v tekstilni industriji že 20 let (star je 35 let), dela po enajst in pol ure na dan in prejema \$19.70 na teden. On je eden najboljših plačanih delavcev.

Tovarna je last Sally Baldwinove, ki živi v Baltimoreu, Md.; vodstvo podjetja je v rokah njegove nečaka E. P. Baldwin. Pred štirimi leti je podjetje "zbežalo" iz Baltimorea in se naselilo na kraj piedmontskega distriktja. Za svoje delavce je kompanija zgradila vaško kempu, v kateri ima tudi svojo trgovino. V trgovini ima upeljan "pluck-me" kreditni sistem. Pred par meseci je družba poskusila upeljati "stretch-up" (priganjaški) sistem. Temu so se delavci uprli in obenem poslali po Hoffmana (organizatorja, ki je zbežal južne delavce k revolti), ki je organiziral lokalno unijo maseca maja.

Stavka je bila provocirana radi odslavitve 22 unijakih članov. Unijaki odbor je takoj šel do vodstva tovarne in zahteval, da se odpuščene delavce zopet najzaj sprejme. Odbor ni bil priznan, in ko so delavci to izvedeli, je zavričalo po tovarni in naslednji trenutek so delavci pričeli korakati iz tovarne. V par minutah so jo zapustili do zadnjega moža.

Stavki so se pridružili tudi delavci z nočnega šifta; ta sklep so navdušeno sprejeli na zborovanju, ki se je vršilo zvečer pod milim nebom in ob velikem nalu dežja.

Razmere v tem tovarniškem mestecu so identične z onimi, ki obstajajo v Elizabethtonu in Gastoniji. Krše se postavte za protekajoč otrok in cele družine delajo v tovarni. Žene in otroci delajo na nočnem šiftu. Na zborovanjih stavkarjev se opazi mnogo starih mamic.

Zdravstveno stanje stavkarjev je slabo. Nahajajo se v veliki revščini. Mnogi bodo potrebovali pomoči v enem tednu. Ta stavka ponovno potrjuje dejstvo, da so delavci na jugu pristopili za organizacijo. Ako ameriško delavsko gibanje želi videti, da se jug organizira, pride do tega le, ako preskrbi denar za preživljanje stavkarjev. Ta pomoč je potrebna takoj.

Lloyd George drugič rešil laborite poraza

Liberalci so pomagali, da ni bil zavržen načrt odpomoči za brezposelne.

London, 18. jul. — Delavska vlada bi bila večeraj poražena v zbornici, da je ni rešil še drugi Lloyd George s svojimi liberalci. Torijaki vodja Churchill, bivši finančni minister, je predlagal, da se zavre ves načrt finančiranja javnih del v svrhu odprave brezposelnosti v Angliji. Načrt zahteva 124 milijonov dolarjev subvencij. Tedaj je vstal Lloyd George in naznanil, da bodo liberalci glasovali proti predlogu. Churchill je videl, da se bo prodel, pa je predlog hitro umaknil.

Stimsonu borejo levite

Ameriški toriji protestirajo proti izdaji potnega lista tajnici ženske mirovne lige.

Washington. — (F. P.) — "Hecre ameriške revolucije" so poslale po svojem odvotniku H. R. Burtonu protest državnemu tajniku Stimsonu, ki je dvignil barometer v Washingtonu najmanj za deset stopinj. Burton je protestiral v imenu ameriških torijakih "revolucionarjev" radi tega, ker je državni departament izdal potni list miss Detzerjevi, tajnici ameriške sekcije ženske mednarodne mirovne lige.

Miss Detzer se udeležila kongresa svoje organizacije, ki se bo vršil v Pragi. Pri aplikaciji za potni list je zadostila običajnim rigamoromom, ki jih zahteva ameriška vlada od svojih državljanov, predno jim dovolí, da si lahko ogledajo tuje dežele. V te rigamorom spada tudi običajna prisega, da je državljan pripravljen prijeti za orožje in braniti Ameriko pred "notranjimi in zunanjimi sovražniki." In kljub temu, da je grč. Detzer pacifiistična mišljenja, je zadostila tudi ti zahtevi.

Burton je v imenu stoposcentnih "revolucionarjev" bral šeganemu tajniku Stimsonu svetega njegovega nepatriotizma. Rekel mu je, daširavno ima on legalno moč izdati potni list tudi miss Detzerjevi, nima pa moralne pravice storiti tega. To kaže žalč už vseh pravovernih ameriških torijev.

Milijonar oropan na cesti

Chicago. — Fred Grabner, lastnik dirkaških konjev in milijonar, je bil v sredo zvečer s svojo ženo vred oropan na cesti za \$22,000 v gotovini in draguljih. Rop je bil izvršen na North-west cesti, dve miljii in pol od dirkališča, ko se je Grabner peljal v avtu domov. Drugi avto je privozil mimo in dva možka sta skočila k milijonarju in njegovi ženi ter jima pokazala revolverje. Avta sta stala le par minut, medtem ko je stotine drugih avtov obstalo v ozadju in jezero trobilo ne vedoč kaj se godi. Roparja sta ušla s plenom.

Stavkarji in podjetniki se trdno drže

Boston, Mass. — Petnajsetdenaska stavka 12 tisoč boston-skih čevljarških delavcev se trdno drži. Podati se nečejo ne delavci in ne podjetniki. Zadnji so se zavarovali s strogo sodnijsko prepovedjo. S to kopijo papirja so poslali v zapor že večje število stavkarjev. Med njimi je tudi voditelj stavke Joseph Paolo, ki je bil obsojen na 60 dni zapore radi prestopka, ker je enega sbeba poklical po njegovem profesionalnem imenu.

26 turških komunistov obsojenih v zapor

Carigrad, 18. jul. — Šestindvajset turških komunistov je bilo večeraj obsojenih v zapor od par mesecev do štirih let radi "hujskanja proti državi." Devet obtožencev je bilo oproščenih.

ZVEZNE ČETE NE POJDEJO V NEW ORLEANS

Vojni departament naznanil, da ne pošlje zveznih čet. Hoover tudi ni naklonjen ideji.

Washington, D. C. — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije in drugi delavski voditelji so 17. t. m. naslovili na justičnega tajnika Mitchella protest proti vporabi zveznih maršalov za izvajanje zvezne sodnijske prepovedi napram stavkujočim cestnoželezniškim namoščencem v New Orleansu.

Washington. — (F. P.) — Histerični apeli, da se pošlje zvezno vojaštvo v stavkovna okrožja v New Orleansu, so se razblinili v nič. Vojni departament je namreč povedal lastnikom neworleanske cestne železnice, da mu zakon ne dovoljuje ustrečati njih želji.

To moč ima edino predsednik Združenih držav. Je pa dvomljivo, da bi se on hotel spustiti v boj z eno imed najkonservativnejših unij in posebno se z njenim predsednik W. D. MacMahonom. MacMahon je vasko član v vseh konservativnih krogih, katerim je že večkrat prikočil na pomoč. Največjo uslugo jim je storil leta 1917, ob času boja za poddržavljenje cestnih železnic v Detroitu. V tem boju je MacMahon agilno agitiral proti temu, da bi mesto kupilo cestno železnico. On je načelni pristal privatne lastnine v industriji. Tega dejstva ne pozabi podjetniška National Electric Railway Association, pri kateri sta MacMahon in njegova unija dobro zapisa.

V slučaju, ako bi hotel predsednik poslati zvezne čete v posamezno državo, mu ustava nalaga, da mora prej proklamirati preki sod. To sme storiti le takrat, ako prejme od governorja ali pa od državne zbornice apel za vojaško pomoč.

V zgodovini Amerike so se rabile zvezne čete za razbijanje stavke že v enem slučaju. To se je zgodilo leta 1894, v famosni stavki železnčarjev, katero je vodil pokojni Debs. In tudi takrat so se rabile nepostavno, ker kljub dejstvu, da je governor Altdred protestiral proti pošiljanju zveznih čet v državo Illinois, se demokratični predsednik Cleveland ni oziral na governorjeve proteste. To le pokaže, da je v izredni situaciji tudi zvezna ustava le krpa papirja.

Zvezni delavski departament opazuje potek stavke in upa, da bo šta stavka mirnim potom poravnana. To mnenje je precej optimistično, ker kompanija še vedno stoji na stališču, da z unijo delavcev ne mara imeti nobenih vezí. Pričela je obratovati s skebi.

Sodniška vojna v Chicagu

Chicago. — Med vrhovnimi in municipalnimi sodniki je izbruhnila civilna vojna zaradi vprašanja jurisdikcije. Pred par dnevi je vrhovni sodnik Comerford pozval predse municipalnega sodnika Lyleja v zadevi obsojbe nekega detektivja in mu očital, da je prekoratil svoj delokrog. Lyle se ni hotel podati in Comerford mu je zagrozil, da ga da zapreti zaradi "preziranja višjega sodišča." Zda je sklicana konferenca vseh sodnikov, da sklenejo mir.

Nameravan atentat na avstrijskega predsednika

Dunaj, 18. jul. — Danes je bil aretiran neki možki, ki se je približal avtomobilu, v katerem je sedel predsednik avstrijske republike Miklas. Pri njem so našli nabasan revolver. Povedal je, da se piše Anton Leitner in da je kovaški delavec.

Papež propovedal civilne poroke v Italiji

Na temelju konkordata so avtomatično razporočeni vsi katoliški, ki so poročeni civilno z nekatoliki. Val civilni poročenci so označeni kot "javni prešustniki."

Rim, 18. jul. — Fašistična Italija je večeraj dobila prvo večjo klofuto od konkordata, ki ga je Mussolini sklenil s cerkvijo. Vatikanska cerkvena oblast "svetih kongregacij" je naznanila, da je civilna poroka v Italiji neveljavna in vsi šupniki so prešli navodila, da po 8. avgustu t. l. se mora vsak par poročiti v cerkvi. Kdor se ne poroči v cerkvi, šlvi v "javnem prešustvu" (konkubinaži) in inklužen bo od vseh sakramentov.

Nadalje je papež odredil, da vsi oni katoliki v Italiji, ki so še civilno poročeni z nekatoliki stranko in če ta stranka odreče cerkveno poroko, so avtomatično razporočeni in se lahko ponovno poroče brez greha. Val oni, ki se odleje poroče civilno, bodo označeni kot "javni grešniki."

Rimako časopisje molči o tem papeževem ediktu.

Banka pokaje v Floridi

Petnajst bank v enem dnevu in 23 v dveh tednih zaprlo vrata.

Tampa, Fla. — Petnajst državnih bank po južnospadni Floridi je skrahiralo v enem dnevu dne 17. julija. Stveilo propadlih bank je s tem naraslo na 23 v dveh sednjih tednih. Skupna vsota prisaditih vlog znaša \$22,500,000. Državni bankni nadzornik Ernest Amos pravi, da glavni vzrok razsírjajočega se kraha je "nepotrebno divjanje vlog, propaganda in mentalno stanje ljudstva."

Finančna kriza v Floridi je prišla pred dvema tednoma, ko so državne oblasti odredile karanteno vseh velikih sadovnjakov vlad invazije po sadnem mrčesu: sredozemski muhi.

HENRY BARBUSSE PROTI ZAROTI.

Poslal je protest ameriški vladi proti persekuciji delavcev v Gastoniji.

Washington. — (F. P.) — Znameniti francoski pisatelj Henry Barbusse je brzojavil protest proti persekuciji ameriškega delavstva v Gastoniji. Protest je poslal Hooverju, senatorjema Borahu in La Follettu ter ameriškim časopisom. Barbussov protest se delno glasi:

"Brutalni napad policije na tekatilne delavce, ki ga je izvršila na povelje delodajalcev, presega v brutalnosti celo fašistične metode, ki si jih poslučuje Italija, balkanske in druge evropske države pri tlačanju delavskega gibanja in teroriziranja delavcev."

Ladja s kanadskim pivom naseljena v Chicagu

Chicago. — Prohibicijska strava na Michigananskem jezeru je v sredo zaplenila motorno ladjo, ki je pristala pri Municipalnem pomolu. Na ladji je bilo 1200 zabojev kanadskega piva v steklenicah. Tovor se po butlerjski vrednosti ceni na \$30,000. Dva moža sta bila aretirana, dočim so drugi pobegnili.

Konj aretiran, ko je vozil šnopa

Chicago. — V sredo popoldne je mršav konj leno kimal in vlekel voz po State ulici. Voznika ni bilo nikjer. Konj je sam kimal. Menda je vedel kam ima iti. Policaj je ustavil konja in pogledal v voz. Bilo je pet galon šnopa. Konj je bil aretiran in odvlekel je tovor na polietilno postajo, kjer zdaj čaka gospodarja. Čakal bo zaman.

Andre Eliseu:

ŽENSKA

Kakor hitro se je izkrcal iz ladje in stopil na francoska tla, so ga jeli mučiti vsakovrstni spomini. Prošlost se je jela obnavljati v njegovem duhu. V tej dedeli se je bil rodil, tu je bil preživel najlepše ure svojega življenja, a pretrpel tudi silne muke. Vojna leta, ki so mu bila prinesla toliko trpljenja, niso pomenila nič v primeri z duševnimi bolečinami, katere je moral krotiti, odkar je bil postal nesrečen.

Kako je vendar ljubil svojo Regino, Regino z velikimi, sijajnimi očmi! In baš ko se mu je zdela vredna, da se ji popolnoma zaupa, je odkril, da ga vara! Od tistega časa je bilo minilo deset let. Kaj je z njo? To vprašanje mu je zdaj rojilo po glavi. Ali je našla areto, katero je iskala? Zdelo se mu je, da je vse slabo pri Regini imelo izvor v njeni koketeriji, v njeni težnji po razkošnosti. Ko je bil Jules popolnoma upropačen, ga je Regina zapustila in pobegnila z nekim prijateljem.

Sledila je ločitev zakona. Ko so bile končane vse formalnosti in so vsi ljudje vedeli za umazanost, ki so bile med njima, je Jules zapustil Francijo. Odpotoval je v Kanado. Na poti se mu je pridružil Harry Smith, tovariš iz vojnih let. In pokazala se je ironija usode: od tistega

trenutka, ko se je umiril in postal ravnodušen do vsega, se mu je jela sreča zopet nasmihati. Dve leti je bil Smithov družabnik. Prodajala sta kože. Pozneje je našel bogate žile. S Smithom sta čez noč obogatela. Toliko denarja sta imela, da nista vedela, kam bi z njim. Nu, v teh letih, ki sta jih bila prebila na tujem, sta Jules in Smith dala tujni tudi svoja zrela leta. Vrnila sta se v Pariz vsa izpremenjena na duhu in telesu.

Po povratku v Pariz se je obrnil Jules na Garrickovo agencijo z nalogom, naj poišče in iztaknejo Regino Maudonovo, razvedeno Karulovo. Glede stroškov je omenil, da so postranskega pomena.

Cez pet dni je že imel v rokah vsa zahtevna pojasnila. Po ločitvi zakona je postala Regina prijateljica nekemu Hallieru, uradniku zavarovalnice. Pa ni trajalo dolgo, da ga je pustila in se omožila z odvetožnikom Tolmarjem. Hudobni jeziki so jo opravičevali in govorili, da je varala drugega moža prav tako kakor prvega.

"Kako strašno je to, kar umazano je!" je dejal Jules, ko sta s Smithom pregledovala korespondenco.

"Vidim", je dejal Smith, "da niste baš posebno zadovoljni s tem, kar ste odkrili. Imam predlog: vrnite se v Kanado! Prej ali slej boste zvedeli še strašnejše stvari!"

A Jules se ni dal pregovoriti. Bil je uverjen, da ga Regina ne bo spoznala od tolike spremembe. In poiskal je agenta, ki je zbral informacije ter dobil pri njem naslov salona v ulici Royale, kjer je Regina redno posećala čajanke. Čeprav ga je nekaj stiskalo v grlu ob misli na Regino, je bil vendarle uverjen, da bo to pot on prevaril Regino.

Kakor hitro je vstopila, jo je spoznal. Rekel si je celo, da se ni čisto nič spremenila. Tako pomlajena je bila videti, da je bil kar zaprepalčen. Njene oči so bile še vedno krasne, ustnice so vabile kakor jagode, na obrazu pa je ležal izraz naivnosti. Mož brez življenjskih izkušenj ne bi bil mogel verjeti, da ima ta ženska že toliko življenja za seboj!

Sedla sta si nasproti. On se je smehljaj, ona se je nekaj časa upirala, a je naposled pristala na predlog, naj sede poleg njega. Predstavil se ji je za Smitha. Vsa časa razgovora je opazoval in čutil, da se ji niti ne sanja, s kom se razgovarja.

Regina mu je dala razumeti, da se čuti srečno doma, a da nima nič zoper kavalirstvo gentlemana, ki se ji ponuja. Jules jo je mirno poslušal. Potem pa se je mahoma začutil v oblasti prezira in ljubezni hkrati. A lotilo se ga je tudi uprav besno ljubosumnje in popadla ga je celo misel, da bi se maščeval

nad njo, ki ga je nekoč tako bridko ranila. Ali kako, kako? Naposled se mu je zazdelo, da je našel pravo. Sklenil je, da ji vrne milo za drago. Pod tujim imenom ji je hotel dati šest mesecev prilike za razkošno življenje, potem pa jo prepustiti bedi in pomanjkanju.

Smith, ki mu je bil razodel svoj načrt, pa je rekel: "Gentleman ne ravna nikoli tako. Dve rešitvi sta mogoči v tej zadevi: ubiti človeka, ki je to zaslužil, ali pa zatreči v sebi čustvo in smatirati osebo za mrtvo. To je moja sodba. Oprostite, če vam ne prija."

Jules je z Regino pobegnil v Italijo. Stanovala sta v najrazkošnejših hotelih. Oblačila se je kakor še nikoli dotlej; obleke je naročala v prvih pariških salonih, kjer je imela neomejen kredit. Postala je tudi brezskrbna brez primere. Kadar sta bila s prijateljem Smithom na samem, se je znala zelo raznežiti, ko pa je neznost dosegla višek, jo je prevzela nekakina melanholija. Jela je govoriti o svojem prvem možu in ga je hvalila kakor dobričino in poštenjaka.

"Zakaj se pa nisi nikoli trudila, da bi kaj izvedela o njem?" jo je vprašal dozdevni Smith.

"Ah, rajši ne govoriva o tem..." je vzdihnila sanjavo.

"Pa če bi se nenadoma vrnil in bi ti razodel svojo ljubezen?"

"Nepismo težko bi izbirala med vama..."

Jules je čutil, da Regina prav za prav še ni okusila prave sreče. Tukaj, na jugu, je živevala v razkošju in ni imela prilike, da bi razvila svojo ljubezen. Bilo ji je kakor v sanjah. Zato je Jules sklenil, da se vrne v Pariz.

Namisljeni Američan Smith je najel v Avenue du Bois krasno stanovanje. Napravil je salon in jel v njem zbirati vsakojako družbo. Z matno vsoto denarja mu je celo uspelo podkupiti drugega Regininega moža, da ni mikanil.

Bilo je dne 10. avgusta, ko je Jules zopet našel Regino. Dne 9. februarja ob devetih zvečer pa se je javil pri njem pravi Smith, ki je opomnil prijatelja, da je njegov čas potekel. Vljudo ga je obvestil, da je sit življenja pod Julesovim imenom.

Tisti večer sta Jules in Regina obiskala neko gledališče na boulevardu. Regina je nosila večerno toaletno brez rokavov. Ogrinjala se je s krasnim kitajskim šalom, ki je bil izvezen z zlatom.

"Dragi prijatelj!" je bridko tožil Jules pravemu Smithu, "pomislite, da sem do blaznosti zaljubljen v to ženko! Tako mikavna je, tako dražestna! In kako je govorila o svojem prvem možu! Kesala se je svojih grehov. Regina ni takšna, za kakršno jo imajo. Delajo ji krivico. Sodim, da se je zelo izpremenila. Veste, razmišljal sem že o tem, da bi ji priznal svoj maneuver. Če bi njen drugi mož pristal na ločitev, bi se lahko iznova našla in začela novo življenje..."

Jules je Regini zvečer vse to priznal in ženaka se mu je vrgla okoli vratu. Njene besede so zvenele tako iskreno!

Nu, da je Jules v tistem času odprl njeno ročno torbico, bi bil našel v njej listek z napisom:

"... Milostiva, bodite priprani, da vas hočemo za vsako ceno osrečiti... Sporočamo vam ime moža, ki se za vas silno zanima..."

POSESTVO NA PRODAJ V STARI DOMOVINI.

Proda se posestvo v vaši Travnik pri Loškem Potoku. Jugoslavija. Hiša, v kateri je stara dobrodoča gostilna, se nahaja tik glavne ceste na najlepšem prostoru omenjene vasi, ter je pripravna za kakršnokoli trgovino. Lepa prilika se nudi tistemu, ki se mliši povrniti v domovino in tam ostati. Tudi se zamenja za kakšno posestvo tukaj pri kakem večjem mestu kot: Cleveland, O., Detroit, Mich., Chicago, Ill., itd. Za nadaljna pojasnila se obrnite na lastnika: John Knaus, Box 38, Trautman, Mich.—Adv.)

V izloženem oknu slaščičarne se med drugimi dobrotami te solzne doline svetlika napis: Izborni šampanec iz l. 1860. Potepuh to prebere in jame polglasno preštevati na prste: "Deset, dvajset, šestdeset..." Potem pa glasno: "To pa že ni mogoče! 66 let! Kje je na svetu človek, ki bi mogel hraniti toliko časa to izvrstno kapljico!"

Pri spiritistični seji: "Kralja Matjaža, ki ste ga poklicali, pa menda ne b o?" — Medij: "Pač, pač! Samo tako hitro ne more priti, ker si vedno stopa na brado!"

Pijanec se oklepa poulične svetilke in gleda zadnji lunin krajec: "Kakšni so časi! Še od meseca so ukradli tri četrtnine."

Star profesor dečku, ki čepi na cesti in dela hišice iz blata: "Koliko si star, mali?" — "Pet let." — "Ni mogoče! V petih letih se ne bi mogel tako umazati."

Na cestni železnici ob slabem vremenu: "Strašno, kako je natlačeno; kakor sardine!" — "Da, toda sardine drže jeziki in ne sto meseca so ukradli tri četrtnine." pajo druga drugi na noge...

"Mi bi lahko bili tam uro prej z električno železnico"

The Electrified Steel Highways Are Always Open!

Na sever—vzhod—zapad—električna pot je najbolji brezskrbna pot!

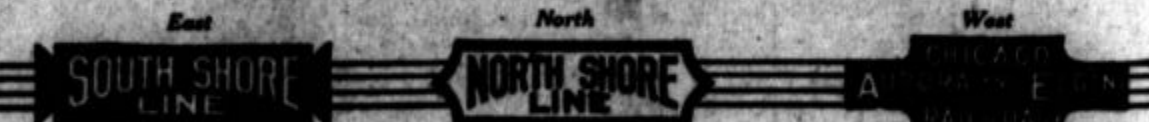
Na potu dve ali več ur... a še vedno milje daleč od cilja... brezupno zadržani v velikem zamašanem prometu... ali se vam je že dogodilo to!

Drugičrat pojdite na hitrejši in lažji način. Čisti, udobni vlaki vas bliskoma pripeljejo kamor želite. 70 milj na uro tja in nazaj. Pridete rano na mesto, imate cel dan časa za zabavo. Se vrnete kadar vam drago—resnično osveženi iz vaših počitnic!

Za vozni red, vožnjo in druga pojasnila za vse železnice telefonirajte RANDOLPH 8200

CHICAGO NORTH SHORE & MILWAUKEE RAILROAD CHICAGO SOUTH SHORE & SOUTH BEND RAILROAD CHICAGO AURORA AND ELGIN RAILROAD (The Sunset Lines)

Skupni urad za vožnje listke: Izletniški in zabavni Biro, 72 W. Adams st., Randolph 8200. Brezplačna pojasnila za izlete, piknike in druga poučna potovanja skozi metropolitano žičniško osemle.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOCA DELA

Tiska vabila za veselice in ahode, vizitnice, časnike, knjige, kalendarje, letake itd. v slovenakem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerna, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA

F. M. Dostojevski:

ZLOČIN IN KAZEN

Roman v šestih delih z epilogo. Poslovenil Vladimir Levitš.

Dunjica se je že odločila in jaz se popolnoma strinjam z njo," je naglo odgovorila Pulherija Aleksandrovna.

"Sklenila sem, da te hočem prositi, iskreno prositi, dragi Rodja, da bodi pri tem svidenju navzoč," je rekla Dunja; "ali prideš?" "Pridem."

"Tudi vas vabim, da naju obiščete drevi ob osmih," se je obrnila Dunja k Razumihinu. "Mamica, tudi tega gospoda povabiva."

"Lepo, Dunjica moja. Kakor ste nama svetovali," mu je rekla Pulherija Aleksandrovna, "tako pa bodi. Tudi meni sami je odleglo, ker se ne maram hliniti in lagati; bolje je, da samo čisto resnico... Peter Petrovič pa se naj jezli ali ne!"

IV.

V tem trenutku so se vrata tiho odprla in v sobo je stopilo dekle, ki se je plašno oziralo na vse strani. Vsi so jo pogledali začuden in radovedno; tudi Razkolnikov je v prvem hipu ni spoznal. Bila je Zofija Semenovna Marmeladova. Včeraj jo je videl prvokrat, toda v takšnem trenutku, položaju in obleki, da si je napravil njeno sliko v svojem spominu popolnoma drugačno. Zdaj je bila skromno in celo revno oblečena deklica, še zelo mlada, krotkega in vpludnega vedenja in odkritosrčnega, nekoliko plašnega obraza. Na sebi je imela zelo preprosto domačo obleko in na glavi star, nemoden klobuček; samo v rokah je imela solnčnik, kakor včeraj. Ko je nenadoma zapazila, da je soba polna ljudi, se ni zmedla, temveč je popolnoma izgubila zavest, prestrašila se liki majhno dete, in še se je zgenila, kakor bi hotela oditi nazaj.

"Ah — to ste vi..." je rekel Razkolnikov v prevelikem začudenju; nenadoma je obšla tudi njega zadrega.

Spomnil se je takoj, da mati in sestra po Lužinovem pismu že vesta za neko "dekle slaboglasnega vedenja". Ravnokar je ugovarjal proti Lužinovemu obrekovanju in omenil, da je videl tisto dekle snoči prvokrat, kar pride zdajci sama k njemu. Spomnil se je tudi, da nikakor ni oporekal izrazu "slaboglasnega vedenja". Vse to mu je nejasno in hipoma prišlo na um. Ko pa jo je pogledal pozorneje in videl, kako zelo je že ponižano to ponižno bitje, se mu je nenadoma zašmílila. Ko se je zgenila, da bi od strahu zbežala iz sobe, takrat mu je bilo, kakor bi se nekaj prevallilo v njegovih prsih.

"Prav nič vas nisem pričakoval," je izpregovoril naglo in jo obstanovil s pogledom. "Sedite, prosim. Gotovo prihajate od Katarine Ivanovne; ne semka, prosim, tja se sedite..."

Pri vstopu Sonje je Razumihin, ki je sedel tik poleg vrat na enem izmed treh Razkolnikov stolov, vstal, da je mogla v sobo. Razkolnikov ji je najprej pokazal mesto v kotu divana, kamor je sedel Zosimov, toda ker se je spomnil, da je ta divan preveč zaupen prostor in mu služi kot postelja, ji je naglo odkazal Razumihinov stol.

"Ti pa sedi semkaj," je rekel Razumihinu in ga posadil v koteček Zosimova.

Sonja je sedla, skoro tresoč od strahu, in se plašno ozirala na dami. Videlo se je, da niti sama ne razume, kako more sedeti z njima v isti vrsti.

"Prišla — prišla sem za trenutek, oprostite, da vas nadlegujem," je izpregovorila z zastajajočim glasom. "Od Katarine Ivanovne prihajam, ki ni imela poslati koga drugega..."

ga... Katarina Ivanovna vas veli prositi, ko bi hoteli priti jutri k zadušnici, zjutraj — po službi božji — v Mitrofanovski cerkvi... In potem — da bi ji izkazali čast — in prišli k nji na pogrebščino... Prosim vas je velela."

Glas je Sonja zastal in umolknila je.

"Skušal bom na vsak način — na vsak način," je odgovoril Razkolnikov, ki je bil tudi vstal, istotako z zastajajočim glasom in ne izgovarja besed do kraja. "Prosim, posedite se," je rekel nasenkrat, "govoriti moram z vami; morebiti se vam mudi, a par minut mi vendarle še darujete, kaj ne?"

Primaknil si je stol. Sonja je zopet sedla, ozrla se na dami s istim plahim in zmedenim pogledom in pomolčala.

Bledi obraz Razkolnikova je zardel; bil je videti, kakor izpremenjen in njegove oči so se razgorele.

"Mamica," je rekel z odločnim in sigurnim glasom, "to je Zofija Semenovna Marmeladova, hči tistega nesrečnega gospoda Marmeladova, ki so ga pred mojimi očmi pošteptali konji in o katerem sem vam že pripovedoval..."

Pulherija Aleksandrovna se je ozrla na Sonjo in nalahko zamežala. Navzlic svoji zadregi pred odločnim in izživajočim pogledom Rodje si vendar nikakor ni mogla odreči tega zadostčenja. Dunjica je resnobno in pozorno pogledala ubogemu dekletu naravnost v obraz in se z začudenjem zazrla vanjo. Ko je Sonja zašmílila predstavljaje, je sicer dvignila oči, a njena zadrega je bila še večja nego prej.

"Hotel sem vas vprašati," jo je naglo nagovoril Razkolnikov, "kako je bilo danes pri vas? Ali so vas kaj vznemirjali — od policije na primer?"

"Ne, vse je šlo po redu... Saj je bilo očitno, od česa je nastopila smrt; pustili so nas pri miru, samo drugi stanovalci se jezijo."

"Zakaj pa?"

"Ker je truplo tako dolgo v hiši. Zdaj v tej vročini pa diši... Zato ga bodo drevi prenesli na pokopališče v kapelico, kjer naj počaka jutrišnjega dne. Katarina Ivanovna izprva ni hotela, a zdaj vidi sama, da ne gre..."

"Torej danes?"

"Ona vas prosi, da bi nas jutri počastili pri zadušnici in prišli potem k nji na pogrebščino."

"Ali priredi pogrebščino?"

"Da, prigrizek; velela je, naj se vam prav lepo zahvalim, ker ste nam včeraj pomagali, brez vas bi ga sploh ne mogli pokopati."

In ustnice s podbradkom vred so ji nenadoma zdrtele, a premagala se je in se zdržala ter naglo zopet povabila oči v tla.

Med razgovorom jo je Razkolnikov pozorno ogledoval. Imela je suh, čisto suh in bled obrazek, precej nepravilen in podolgovat, z ostrim majhnim noskom in podbradkom. Ni je bilo mogoče imenovati lepe, toda zato so bile njene modre oči tako jasne in ji je postajal obraz, kadar so gledale živahneje, tako dober in prostodušen, da je moral nehote mikati človeka. Na njenem obrazu in v vsej njeni prikazni je bilo vrhutega opaziti značilno črto, da se je navzile svojim osemnajstim letom zdela mnogo mlajša, nego je bila v resnici; podobna je bila malodane deklici v otroških letih, kar je v nekaterih njenih kretnjah delalo skoro že smešen vtis.

"Ali pa je Katarina Ivanovna mogla izhajati s tako pičlimi ardetvi, ako priredi tudi pogrebščino?" je Razkolnikov trdovratno vtrajal v razgovoru.

"Kratko bo preprosta — in sploh bo vse preprosto in poceni... Prejle sva s Katarino Ivanovno vse preracunali in res je ostalo še za pogrebščino. Katarina Ivanovna bi jako rada, da bi bilo tako... To ji je v utehu, saj veste..."

(Dolge prihodnja.)